

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2024/25:SfU12

Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt personskadeskydd

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Förslagen innebär att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten bara ska göra en skadeprövning då det behövs för att bestämma ersättning enligt socialförsäkringsbalken. Den myndighet som ansvarar för beslut om ersättning eller handlägger ett rehabiliteringsärende ska dock alltid kunna begära att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten gör en skadeprövning. Genom den föreslagna ordningen kommer Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten inte längre att vara skyldiga att göra en skadeprövning i samtliga ärenden som anmäls inom ramen för det statliga personskadeskyddet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:53 Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt personskadeskydd.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt
 personskadeskydd.....5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag8

 Propositionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt personskadeskydd

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:53.

Stockholm den 18 februari 2025

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Viktor Wärnick

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viktor Wärnick (M), Ludvig Aspling (SD), Anders Ygeman (S), Sanne Lennström (S), Clara Åranda (SD), Jessica Rodén (S), Åsa Eriksson (S), Daniel Persson (SD), Ola Möller (S), Ingemar Kihlström (KD), Martina Johansson (C), Nima Gholam Ali Pour (SD), Malte Tängmark Roos (MP), Patrik Karlson (L), Caroline Högström (M), Isabell Mixter (V) och Mats Sander (M).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens proposition 2024/25:53 Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt personskadeskydd.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1, och lagförslagen finns i bilaga 2. Inga följdmotioner har väckts med anledning av förslaget.

Utskottets överväganden

Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt personskadeskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag som innebär att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten bara ska göra en skadeprövning om det behövs för att bestämma ersättning enligt socialförsäkringsbalken. Berörda myndigheter ska dock alltid kunna begära att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten gör en skadeprövning.

Gällande ordning

Försäkrad för statligt personskadeskydd är en person som under en viss tid står till en myndighets förfogande eller befinner sig i en myndighets förvar (43 kap. socialförsäkringsbalken, förkortad SFB). Det kan t.ex. gälla personer som omfattas av tjänsteplikt eller verkställer en dom med frihetsberövande påföljd. Vidare omfattas alla som är tillfälligt frihetsberövade eller vårdas med tvång inom Kriminalvården eller socialtjänsten (7 kap. 2 § SFB och 6 § förordningen [1977:284] om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd).

Om en skada inträffar som har medfört eller kan antas medföra rätt till ersättning från sjukförsäkringen eller arbetsskadeförsäkringen eller ersättning för ideell skada ska en anmälan göras till Försäkringskassan (8 § och 17 § andra stycket förordningen om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd). Efter en prövning av om någon har fått en skada som omfattas av det statliga personskadeskyddet beslutar Försäkringskassan i förekommande fall om ersättning för ekonomiska skador som lämnas till enskilda enligt 43 kap. SFB. Pensionsmyndigheten beslutar om ersättning från personskadeskyddet som vid dödsfall kan lämnas till efterlevande enligt 87 och 88 kap. SFB. Innan Pensionsmyndigheten fattar beslut om ersättning, ska myndigheten inhämta Försäkringskassans bedömning om dödsfallet har inträffat till följd av en sådan skada som avses i 43 kap. SFB (87 kap. 3 § andra stycket SFB). Försäkringskassans bedömning blir en del av Pensionsmyndighetens beslutsunderlag.

Kompletterande ersättningar kan utges för ideella skador. Begreppet ideella skador omfattar t.ex. fysiskt och psykiskt lidande eller bestående fysiska förändringar. Ersättningsanspråken för ideella skador och vissa ekonomiska skador regleras i lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m., förkortad LI. Kammarkollegiet beslutar om och betalar ut ersättning enligt 4 § LI och förordningen (2002:242) om ersättning enligt lagen (1977:266) om

statlig ersättning vid ideell skada m.m. En förutsättning för rätt till ersättning vid ideell skada är att den skadade har ådragit sig en skada som Försäkringskassan har godkänt enligt bestämmelserna om statligt personskadeskydd i 43 kap. SFB eller som Pensionsmyndigheten har godkänt enligt bestämmelserna om statligt personskadeskydd i 87 och 88 kap. SFB (1 § LI). Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten gör alltid en skadeprövning i ärenden som anmäls till Försäkringskassan oavsett om det finns ett ersättningsanspråk eller inte (JO 2007/08 s. 384 och JO 2000/01 s. 372).

En enskild som har skadat sig under sin utbildningstid inom totalförsvaret kan även ha rätt till rehabiliteringsstöd från den utbildningsansvariga myndigheten. Ersättning kan även lämnas till anhöriga för deras kostnader om det är av särskild betydelse för rehabiliteringen att de medverkar (8 kap. 6, 7 och 11 §§ lagen [1994:1809] om totalförvarsplikt och 5 kap. 5 § och 10 kap. 9–11 §§ förordningen [1995:239] om förmåner till totalförvarspliktiga). Eftersom en skadeanmälan till Försäkringskassan inom det statliga personskadeskyddet alltid leder till en skadeprövning kan den utbildningsansvariga myndigheten vid behov ta del av dessa bedömningar för att fullgöra sitt rehabiliteringsansvar. Myndigheter som enligt dagens reglering är ansvariga för att utbilda totalförvarspliktiga, är bl.a. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2 kap. 1 § förordningen [1995:238] om totalförvarsplikt).

Propositionen

I dag görs alltid en prövning av om den enskilde har fått en sådan skada som avses i 43 kap. SFB om skadan anmäls till Försäkringskassan och har inträffat i en verksamhet som hör till det statliga personskadeskyddet. Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten gör således alltid en skadeprövning i ärenden som anmäls till Försäkringskassan oavsett om det finns ett ersättningsanspråk eller inte. Skadeprövningarna är mycket resurskrävande. Regeringen anser inte att det är optimalt att stora resurser läggs på moment som med en ändrad prövningsordning kan undvikas utan att det drabbar den enskilde negativt. Antalet skadeanmälningar har också mer än fördubblats de senaste åren och ärendena förväntas öka ytterligare framöver, främst till följd av att fler personer frihetsberövas eller kommer att göra militärtjänst. Regeringen föreslår därför att Försäkringskassan eller, vid dödsfall, Pensionsmyndigheten bara ska pröva en ansökan från den enskilde om det behövs för att bestämma ersättning enligt socialförsäkringsbalken. För att en skadeprövning även fortsättningsvis ska göras när det behövs för att bedöma den enskildes rätt till ersättning eller rehabilitering ska Kammarkollegiet eller en utbildningsansvarig myndighet dock alltid skriftligen kunna begära att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten gör en skadeprövning enligt socialförsäkringsbalken inom ramen för det statliga personskadeskyddet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Ekonomiska konsekvenser

Regeringen bedömer att Försäkringskassans förvaltningsanslag kommer att kunna minskas med 4 miljoner kronor år 2025 och 5,9 miljoner kronor årligen de efterföljande åren. Ärendevolymen antas minska med ca 2 000 ärenden per år. I övrigt bedöms konsekvenserna vara begränsade och kostnaderna kommer enligt regeringens bedömning att rymmas inom berörda myndigheters ekonomiska ramar.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Därmed tillstyrker utskottet propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:53 Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt personskadeskydd:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring
i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 43 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 43 kap. 24 och 25 §§, och närmast före 43 kap. 24 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 kap.**1 §**

I detta kapitel finns allmänna bestämmelser i 2 §.

Vidare finns bestämmelser om

– skadebegreppet i 3–6 §§,

– förmånerna i 7–10 §§,

– totalförsvarspliktiga m.fl. i 11–

18 §,

– intagna m.fl. i 19 och 20 §§,

– frivilliga inom totalförsvaret m.fl. i 21 §,

– underrättelse om skada i 22 §,

och

– skadeanmälan till Försäkringskassan, m.m. i 23 §.

– totalförsvarspliktiga m.fl. i 11–

18 §§,

– underrättelse om skada i 22 §,

– underrättelse om skada i 22 §,

– skadeanmälan till Försäkringskassan m.m. i 23 §, *och*

– *prövning av frågan om skada i*

24 och 25 §§.

och

– prövning av frågan om skada i 24 och 25 §§.

Prövning av frågan om skada***24 §***

Frågan om någon har fått en skada enligt detta kapitel ska prövas endast i den utsträckning det behövs för att bestämma ersättning från det statliga personskadeskyddet.

25 §

Trots 24 § ska Försäkringskassan eller, om anmälan om skada avser dödsfall, Pensionsmyndigheten efter en skriftlig begäran pröva frågan om någon har fått en skada enligt detta kapitel. En sådan begäran får göras av

– den myndighet som beslutar om ersättning enligt lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m., eller

– den utbildningsansvariga myndighet som handlägger ett ärende enligt 8 kap. 6 och 7 §§ lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2025.